

Inspectie van het Onderwijs
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

Inspectietoezicht in het sbo: verleden, heden en toekomst

Ben de Goei
inspecteur PO regio Zuid

25 november 2011
Congres sbo werkverband

5 december 2011

Inspectie van het Onderwijs
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

Inhoud

1. Inhoud en doel
2. Verleden
  - 10 jaar inspecteren in het sbo
3. Heden
  - OP of UP
  - Aandachtspunten voor ons als inspectie
4. Toekomst
  - Kengetallen
  - Opbrengstgericht werken

1. Inleiding en doel

Inhoud:

10 jaar inspecteren in het speciaal basisonderwijs: (1998)
2001 tot 2005/2006 - 2005/2006 tot 2008 - 2008 tot 2011

Wat ging goed en zijn de successen, wat ging niet of minder goed?

Doel:

- Inzicht in de achtergrond, de resultaten en vooral ook de rol van de inspectie bij de kwaliteitsverbetering van het speciaal basisonderwijs.
- Uitleg en gedachtewisseling over de koers van de inspectie voor de komende tijd. Opbrengstgericht werken en risicogericht toezicht zijn hierbij de rode draad.

2. Verleden: periode 2001 – 2005/2006

(1)

Te typeren als 'zorgelijk'

Nulmeting bij een nieuw schooltype in 2001 – RST op 364 scholen

- Belemmerende context (fusies en reorganisaties)
  - Pedagogisch en didactisch handelen positief
  - Leerstofaanbod smal, verouderd, niet samenhangend
  - Onvoldoende zicht op prestaties en tempo (leerlingenzorg)
  - Opbrengsten: weinig planningsgericht, sterk volgende aanpak
- Extra subsidies voor leerstofaanbod, SWV, aanpak wachtlijsten en deelnamepercentage, schoolportretten sbo

2. Verleden: periode 2001 – 2005/2006

(2)

Jaarlijkse onderzoeken (JO) 2003/2004 en 2004/2005

- Inspectie introduceert het ontwikkelingsperspectief (2003)
- Zwak ontwikkelde opbrengstgerichtheid
- Kwaliteitszorg en zorg en begeleiding vol in ontwikkeling

Periodiek kwaliteitsonderzoek (nieuw) in 2005/2006 op alle scholen

- Wel ontwikkeling zoals bij leerstofaanbod; schoolklimaat op orde
- Tekorten bij afstemming, zorg en verantwoording opbrengsten
- Context niet altijd belemmerd, soms juist impuls
- Slechts 45 procent voldoende basiskwaliteit
- 28 procent risicovol, 22 procent zwak, 5 procent zeer zwak

2. Verleden: periode 2001 – 2005/2006

(3)

Zwakke sbo-scholen:

- stemmen hun onderwijsleerproces onvoldoende af op verschillen in onderwijsbehoeften
- slagen er niet in een adequate leerlingenzorg te realiseren
- zijn onvoldoende opbrengstgericht, want werken zelden met een ontwikkelingsperspectief om vanuit het potentieel van een leerling te voorzien in een plannend aanbod
- realiseren hierdoor mogelijk onvoldoende resultaten
- hebben een kwaliteitszorgsysteem dat onvoldoende ondersteunend is bij de schoolverbetering

2. Verleden: periode 2005/2006 - 2008

(1)

Te typeren als 'in de lift'

Themaonderzoek (eind 2007) naar ontwikkelingsperspectief

- Onderzoek bij de groep zwakke scholen liet betere scores zien, 10 procent scoorde lager

Kwaliteitsonderzoek (2008) op 140 scholen

- Aanzienlijke kwaliteitsverbetering gerealiseerd
  - Bij 56 procent (79 scholen) voldoende basiskwaliteit
  - Bij 27 procent (38 scholen) wel ontwikkeling
  - Bij 19 procent (19 scholen) onvoldoende ontwikkeling
  - Bij 3 procent (4 scholen) onvoldoende kwaliteit (zeer zwak)

2. Verleden: periode 2005/2006 - 2008

(2)

Tabel 5.1: verschil tussen 2008 en 2006 in percentages voldoende op de indicatoren

nr.	indicator	2008	2006	verschil
10.3	Opstellen ontwikkelingsperspectief	62	14	+48
1.7	Waarborgen sociale veiligheid voor leerlingen en personeel	82	52	+30
3.5	De leerinhouden sluiten op elkaar aan.	69	49	+20
1.4	De school werkt planmatig aan verbeteractiviteiten	84	64	+20
1.5	De school borgt de kwaliteit van leren en onderwijzen	58	39	+19
11.3	De school voert de zorg planmatig uit	76	59	+17
11.4	De school gaat de effecten van de zorg na	70	54	+16
11.2	Analyse en bepalen aard van de zorg voor de zorgleerlingen	58	71	- 13
10.5	Volgen ontwikkelingsperspectief en beredeneerde keuzes	24	12	+12
1.1	Inzicht in verschillen onderwijsbehoeften leerlingenpopulatie	86	75	+11
1.2	Systematisch jaarlijks evalueren kwaliteit opbrengsten	33	22	+11
7.2	Analyseren vorderingen aanpassing aanbod / ond. leerproces	58	47	+11
<i>Niet opgenomen: 12.1 Resultaten einde schoolperiode (2% - 24%: +22%): bij 76% GW</i>				

2. Verleden: periode 2008 – 2011

Te typeren als 'gedifferentieerd'

Schooljaar 2010-2011: onderzoek op de scholen die in 2005-2006 voldoende ontwikkeling lieten zien

Niet al deze scholen wisten deze kwaliteit vast te houden

Aanscherping eisen ontwikkelingsperspectief speelt hierbij een rol

Percentage basisarrangementen fluctueert tussen 75 en 85 procent

Percentage zwakke scholen fluctueert tussen 14 en 24 procent

Percentage zeer zwak blijft tussen 1 en 2 procent

Aanname: inspectietoezicht doet er toe

3. Heden: van OP (OPP) naar UP

(1)

Doel OP vanaf 2003:

- Hoge verwachtingen (niveauverhoging)
- In beeld krijgen opbrengsten sbo (met name cognitief)
- Van volgend naar plannend aanbod (doelgericht werken)

Onderwijsverslag 2010/2011 (pag. 43):

“(...) Achterblijvende kwaliteit

“Een derde van de 138 scholen die in 2005/2006 voldoende kwaliteit lieten zien, heeft sindsdien te weinig gedaan aan de verbetering van de ontwikkelingsperspectieven en de vertaling daarvan in een leerstofaanbod. Deze scholen hebben niet voor al hun leerlingen een ontwikkelingsperspectief opgesteld, of het te verwachten niveau voor de komende periode ontbreekt. De scholen bepalen het leerstofaanbod niet naar aanleiding van het ontwikkelingsperspectief en ze evalueren ook niet minimaal eens per jaar of hun leerlingen tussendoelen hebben behaald. Tweederde van de 138 scholen die de inspectie in 2010 bezocht voldoet wel aan de criteria.”

3. Heden: van OP (OPP) naar UP

(2)

2003, voldoende indien:

- in- en verwacht uitstroomniveau voor alle leerlingen

2008, voldoende indien:

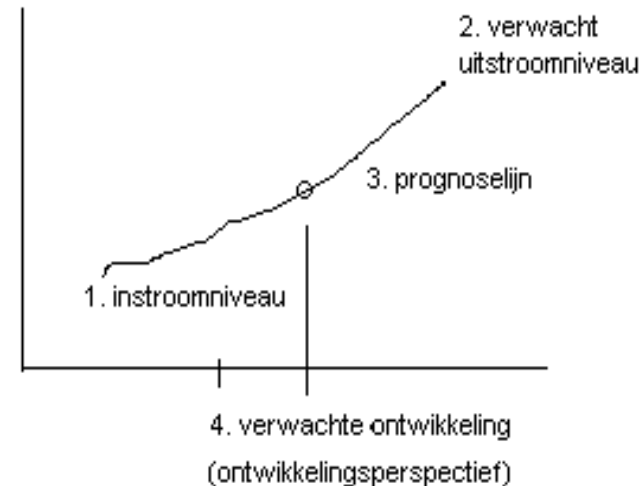
- in- en verwacht uitstroomniveau voor II.en midden- en bovenbouw
- relatie is gelegd tussen in- en verwacht uitstroomniveau

2010, voldoende indien:

- Idem 2008 plus
- OP is vertaald naar tussendoelen voor korte termijn voor minimaal één vakgebied

GROEIMODEL

INDICATOR 7.3

3. Heden: van OP (OPP) naar UP

(3)

OP-merkingen:

OP met name voor doelgericht werken, "de te verwachten ontwikkeling voor een bepaalde periode"

OP is niet geschikt voor het beoordelen van opbrengsten, een uitstroomperspectief (UP) is geschikter, maar ook niet toereikend

Leg geen rechtlijnig verband IQ – dle / vaardigheidsscore / leerrendementsverwachting: onderbouw het OP met belemmerende en bevorderende factoren

Er zijn grote verschillen tussen sbo's: geen algemeen ambitieniveau mogelijk (gesprek met inspectie over 'afwijkingen' in vergelijking met landelijk en regionaal gemiddelde / vergelijkbare scholen)

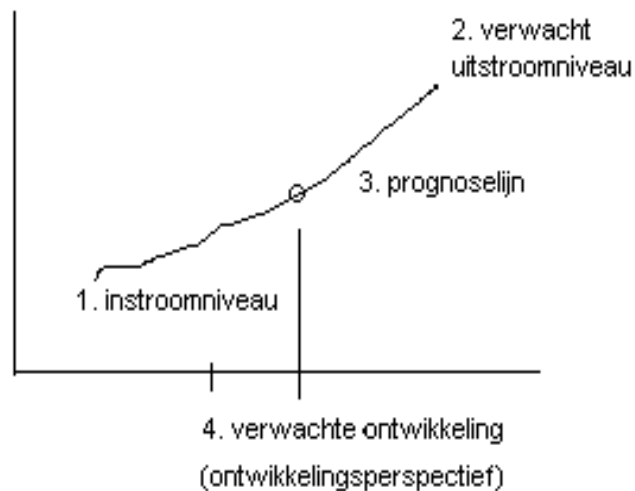

3. Heden: van OP (OPP) naar UP

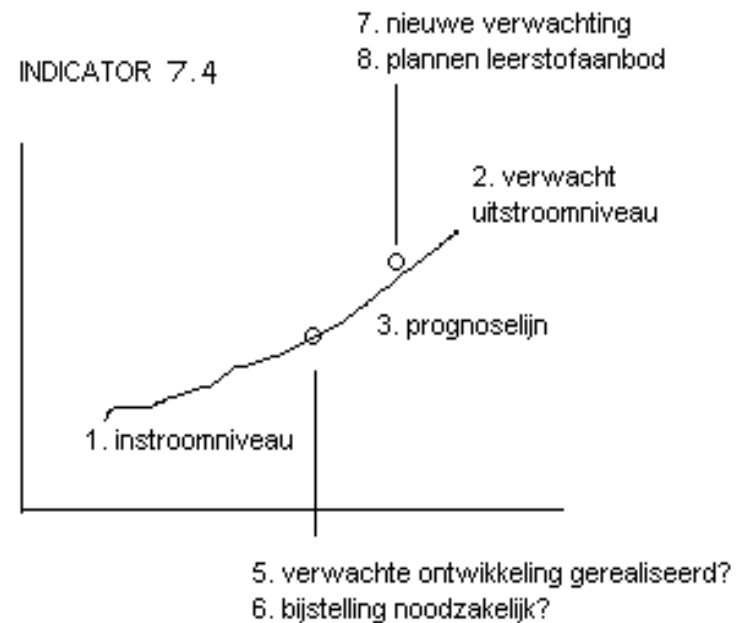
(4)

Onderlegger voor de beoordeling:

INDICATOR 7.3

INDICATOR 7.4

3. Heden: aandachtspunten voor de inspectie ⁽⁵⁾

Aanscherping normering OP en informatie hierover:

- Niet alleen IQ bij verwacht uitstroomniveau
- Groeimodel OP en normering van de indicator (rapportage 2009)

Communicatie met het sbo-veld:

- Nieuwsbrief
- Periodiek overleg met sbo werkverband / deelname infodagen

Opbrengstenbevraging:

- Technische problemen
- Uitgebreid formulier met in- én uitstroom
- Wat gaat u er van merken?

4. Toekomst: Kengetallen

VO-uitstroom 2009-2010 (OV vragenlijst)

N= ± 7500 leerlingen (250 sbo's)

Uitstroom VO	% schoolverlaters
VSO Cluster 1-2-3	1,2
VSO Cluster 4	3,5
PRO	32,9
VMBO K/B LWOO	44,4
VMBO K/B	6,5
VMBO G/T LWOO	2,5
VMBO G/T	2,5
HAVO/VWO	0,7
Onbekend	0,2
Anders	5,2

4. Toekomst: Kengetallen

verwachte en feitelijke uitstroom (KO 2010)

N = ±4000 leerlingen (130 sbo's)

	V	F
Praktijkonderwijs	1556	1329
VMBO-bbl met lwoo	700	1045
VMBO-bbl	121	145
VMBO-kb met lwoo	70	150
VMBO-kb	67	95
“VMBO”	180	52
“VMBO met lwoo”	864	696

4. Toekomst: Kengetallen

didactisch eindniveau in dle's (KO 2010)

N = ±4000 leerlingen (130 sbo's)

	dle TL	dle BL	dle SP	dle RW
Gemiddeld eindniveau (in dle's)	33	34	30	32

Gemiddeld IQ: op leerlingniveau 81,6. Spreiding van 52 tot 133
op schoolniveau 81,8. Spreiding van 70,5 tot 95

Vergelijking IQ - bereikt dle: soms aanzienlijke verschillen tussen scholen

4. Toekomst: Kengetallen

uitspraak opbrengsten/uitstroom na correctie N= ±4000 leerlingen (130 sbo's)

	Lijkt onvoldoende	Lijkt voldoende	Lijkt goed
TL	21%	24%	55%
BL	18%	33%	50%
SP	27%	27%	47%
RW	19%	38%	43%
Uitstroom VO	15%	67%	18%

4. Toekomst: Opbrengstgericht werken

Nu:

- Vergelijken IQ, dle/vaardigheidsscore en dl bij uitstroom
- Uitgangspunt: RVC-criteria
- Correctie voor dyslexie, seo en rugzak cluster 3
- Geen oordeel, wel een uitspraak

In de toekomst:

- Verplichte eindtoets sbo (2015/2016)
- Bepalen opbrengsten *tijdens* verblijf op sbo (?)
- Bepalen relevante factoren voor leeropbrengsten/uitstroom VO (verblijfsduur, instroomniveau, instroomleeftijd, IQ, diagnose)
- Bepalen kengetallen voor opbrengsten sbo
- Ontwikkelen risicomodel
- Risicogericht toezicht

4. Toekomst: Opbrengstgericht werken

Aandacht voor opbrengstgericht werken op schoolniveau:

Bepalen opbrengstdoelen, evaluatie en actie (brochure OGW)

Verder uitbouwen drie pijlers van het SBO (groep en leerling)

- Afstemming instructie, verwerking, tijd en aanbod
- Begeleiding opstellen en bijstellen ontwikkelingsperspectieven
- Zorg signaleren, analyseren, planmatige hulp en evaluatie

Volop uitdagingen, maar het behaalde resultaat biedt voor het sbo als geheel een gunstig perspectief voor de volgende vijf jaar.